

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 223/2018 rd

Svar på skriftligt spørgsmål om asylsökandes rättssäkerhet

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga frågor SS 223/2018 rd undertecknat av riksdagsledamot Aila Paloniemi /cent m.fl.:

I vilket skede ligger justitieministeriets, i augusti 2017 angivna utredning om rättshjälp för asylsökande och när ska resultaten av den offentliggöras,

hur ska det säkerställas att utredningen om rättshjälp tar hänsyn till konsekvenserna av försämringen rättsskyddet i dess helhet,

vilka åtgärder ska de ansvariga ministerierna vidta för att försäkra sig om att EU:s direktiv om asylförfarande (artikel 4.4) tillämpas i laga ordning vid asylförfaranden,

hur ämnar regeringen säkerställa att ett i ett senare skede av en asylsökandes ärende framfört bevis på dennes asylgrund bedöms på vederbörligt sätt,

vilka åtgärder ska justitieministeriet vidta för att förbättra tillgängligheten av sakkunnig rättshjälp för asylsökande och för att se till att rättsskyddet för asylsökande ställs på adekvat nivå,

hur säkerställs det att asylsökande i särskilt sårbar ställning identifieras och att de erbjuds adekvat rådgivning, stöd och rättshjälp och

eftersom regeringen nu planerar nya maximala tider för beredningen av asylansökningar, hur ska det säkerställas att det ökade trycket för att påskynda behandlingarna inte försämrar rättsskyddet för de sökande ytterligare?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Spörsmålen SS 317/2017, SS 65/2018 och SS 150/2018 med samma innehåll har besvarats 17.8.2017, 23.3.2018 och 14.5. 2018.

Utredningen om rättshjälp för asylsökande ingår i en undersökning av tillgängligheten och kvaliteten av rättshjälpstjänster för medborgare och asylsökanden. Undersökningen inleddes i april 2018 och genomförs inom statsrådets utrednings- och forskningsverksamhet (VNTEAS). Den genomförs genom samarbete mellan Institutet för kriminologi och rättspolitik (Krimo) vid Helsingfors universitet, Migrationsinstitutet samt Owal

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 223/2018 rd

Group Oy. För de asylsökande kommer de första undersökningsresultaten att publiceras i slutet av november 2018. I övrigt blir undersökningen klar i oktober 2019.

För att kunna skapa en helhetsbild av läget för de asylsökande ska undersökningsmaterialet bland annat utgå från intervjuer med dem. Utöver det ska även en hel del olika expertinstanser intervjuas, såsom privata och offentliga rättsbiträden samt förläggningar för asylsökande, Migrationsverket, domstolarna och företrädare för medborgarorganisationer.

Enligt artikel 4.4 i förfarandedirektivet gäller att om en myndighet utses enligt punkt 2 ska medlemsstaterna se till att personalen vid den myndigheten har lämpliga kunskaper eller får den utbildning som krävs för att kunna fullgöra sina skyldigheter vid genomförandet av detta direktiv. Artikel 4.4 är inte lämplig att genomföras i Finland där processen för fastställande av ansvar handhas av Migrationsverket (fastställande myndighet). Finland har inte infört gränsförfarandet i sitt metodurval. Om hänvisningen till förfarandedirektivet avser dess artikel 4.3, vilken kan genomföras i Finland, ska medlemsstaterna se till att personalen vid den beslutande myndigheten har den utbildning som krävs. Migrationsverket utbildar fortlöpande tjänstemännen som handlägger asylärenden. Europeiska stödkontorets för asylfrågor (EASO) utbildningsmoduler ingår obligatoriskt i introduktionen av nya tjänstemän, åtminstone i fråga om innehållet av asyl- och sekundär skyddsställning, asylintervjuer och bedömning av bevis. Även alla de som länge har funnits vid ämbetsverket har genomgått samma EASO-utbildningar. Personalen erbjuds även fördjupande EASO-utbildningsmoduler om särskilda teman regelbundet. Varje månad anordnar asylenheten även annan utbildning temavis och ofta med utomstående utbildare som talare.

Såttillvida att frågan hänvisar till definitionsdirektivet, avser dess artikel 4.4 att det faktum att den sökande redan har varit utsatt för förföljelse eller annan allvarlig skada, eller för direkta hot om sådan förföljelse eller sådan skada, är en allvarlig indikation på att den sökandes fruktan för förföljelse är välgrundad eller att det finns en verklig risk för att han eller hon kommer att lida allvarlig skada, såvida det inte finns goda skäl till att anta att sådan förföljelse eller allvarlig skada inte kommer att upprepas.

Även om artikel 4.4 i definitionsdirektivet inte har infogats oförändrad i utlänningslagen, efterlevs artikeln allmänt vid handläggning av ansökningar och vid beslutsfattning. Även lagtolkning i enlighet med direktivet kräver att artikel 4.4 tas i beaktande. Samtliga handläggare av asylansökningar vid Migrationsverket avlägger obligatoriskt Europeiska stödkontorets för asylfrågor (EASO) utbildning i bedömning av bevis, vilken utbildning bygger på tillämpning av artikel 4 i definitionsförordningen. Det är således allmän praxis att även tidigare förföljelse beaktas vid asylundersökningar. Det bör dock observeras att även om tidigare förföljelse påverkar hur bedömningen genomförs, ligger

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 223/2018 rd

focus ändå på att bedöma huruvida den sökande har välgrundad anledning att frukta förföljelse framdeles. Vid bedömning av detta har även till exempel uppdaterad landinformation en betydande inverkan.

Det bevis som den asylsökande framför i sin sak bedöms vid Migrationsverket på basis av lagstadgade grunder. De asylsökande har rätt att föra sitt ärende till att avgöras av en domstol i enlighet med bestämmelserna om besvär förfarande.

Enligt den nuvarande lagen om rättshjälp får asylsökande offentlig rättshjälp. I förvaltningskedet ger offentliga rättsbiträden rättshjälp, liksom även sådana privata biträden som uppfyller vissa kompetenskrav. I domstolsskedet ger såväl privata som offentliga rättsbiträden rättshjälp, beroende på hur sökanden väljer. Justitieministeriet ser till att det finns tillräckligt med offentliga rättsbiträden för hanteringen av asylärenden. Resurserna har utökats efter antalet sökande och biträdena som har rekryterats är insatta i utlänningsrätt. Yrkes- och sakkunnigheten hos offentliga rättsbiträden upprätthålls och fördjupas genom mångsidig utbildning och nätverksbildande grupper. Verksamheten hos såväl offentliga som privata biträden övervakas av en tillsynsnämnd vid Finlands Advokatförbund, vilket i sig är att trygga kvaliteten. Justitieministeriet följer med effekterna av de lagändringar, i de asylsökandes rättsskydd som trädde i kraft i september 2016 och bedömer ändringsbehoven utifrån den information man erhåller. Undersökningen VNTEAS ovan stöder beslutsfattandet.

Personalen vid asylförläggningarna utbildas i att identifiera personer i sårbar ställning. För varje asylsökande ordnas en hälsokontroll snart efter förflyttningen till en förläggning, och i den utreds huvudsakligen personens fysiska tillstånd, men man uppmärksammar även den mentala hälsan. Vid behov hänvisas den sökande till nödvändig hjälp och man ordnar med en jurist till stöd för processen. Om personen bor på en förläggning är det lättare att kontrollera hur vardagen förlöper och att fästa uppmärksamhet vid till exempel avvikande beteende.

Utgångspunkten för asylenheten vid Migrationsverket är att alla intervjuare avlägger Europeiska stödkontorets för asylfrågor (EASO) utbildning i att intervjua sårbara personer, genom vilken det ges verktyg för identifiering och för att hålla intervjuer i sådana fall. Genom ämbetsverkets asylanvisning har dessutom utfärdats instruktioner om hur man ska gå tillväga. Intervjutillfället är kortvarigt, ofta bara ett enda unikt tillfälle, där identifiering kunde vara möjlig. Om den sökandes sårbarhet träder fram under första intervjun om färdvägen och identiteten, strävar man för nästa intervju för utredande av grunderna efter att ordna med en erfaren intervjuare som specialiserat sig på sårbara grupper. För den sökande ordnas med ett advokatbiträde och förläggningen ombes vidta nödvändiga åtgärder för att ordna med särskilt stöd. Stödet ges för att säkerställa att sökanden kan utnyttja sina rättigheter med anknytning till asylförfarandet och iaktta sina

Svar på skriftligt spørgsmål SSS 223/2018 rd

skyldigheter. Även de offentliga rättsbiträdena vid rättshjälpsbyråerna utbildas i att identifiera sökande i sårbar ställning.

Migrationsverket har inlett projektet ONE (MIGDnr 2017-1500; SMDnr 2017-1765) och det pågår under perioden 7.5.2018–31.1.2020. Projektet finansieras av EU:s Asyl-, migrations- och integrationsfond (AMIF). Syftet med det är att förbättra den allmänna juridiska rådgivningen genom att i ett så tidigt skede av ansökningsprocessen som möjligt erbjuda asylsökande komplett information såväl om de olika skedena av asylofförandet som om de sökandes rättigheter och skyldigheter.

Den 15 juni 2016 godkände riksdagen en ändring av utlänningslagen, varvid en ny 98 a § infogades i lagen för genomförande av artikel 31.3–5 i förfarandedirektivet nationellt. Därigenom ska bestämmelser om en maximal behandlingstid på sex månader för asylansökningar respektive om eventuell förlängning av denna tid infogas i det nya lagrummet i utlänningslagen. För bestämmelserna i fråga har i direktivet föreskrivits en längre verkställighetstid än för andra, och ändringen genomfördes inte genom lagen (194/2015) som trädde i kraft 1.7.2015, med vilken direktivets bestämmelser i övrigt genomfördes nationellt. Ändringen träder i kraft nu i sommar, den 20 juli 2018, då den enligt direktivet senast ska genomföras genom nationell lagstiftning.

För närvarande är handläggningstiden för asylansökningar i genomsnitt cirka 250 dygn. En del ansökningar blir alltså redan nu behandlade inom tidsfristen sex månader. I lagen infogas även bestämmelser ur direktivet i fråga om på vilka grunder tidsfristen kan förlängas. Det är även bra för sökandens situation och rättsskydd att denne får beslutet så snabbt som möjligt så att personen inte behöver leva i osäkerhet i långa tider. Eftersom det enligt lagen är möjligt att fortsätta med behandlingen även efter sex månader, om ett komplicerat ärende kräver ytterligare utredningar, kan det inte anses att sökandens rättsskydd försämras på grund av den nya tidsfristen. Det bör dock observeras att tidsfristen utifrån lagen även kräver att Migrationsverkets resurser allokeras eller eventuellt utökas för att det ska vara möjligt att hållas inom tidsfristerna.

Helsingfors 21.6.2018

Justitieminister Antti Häkkänen